

Araştırma Makalesi

**ÖZ YETERLİK VE STRESLE BAŞA ÇIKMA
(BİREYSEL VE TAKIM SPORLARI ANTRENÖRLERİ ARAŞTIRMASI)**

**SELF-SUFFICIENCY AND COPING WITH STRESS
(RESEARCH ON INDIVIDUAL AND TEAM SPORTS COACHES)**

Gönderilen Tarih: 25/06/2021
Kabul Edilen Tarih: 13/12/2021

Arif ÖZSARI

Gençlik ve Spor Bakanlığı
Orcid: 0000-0002-4753-8049

Mehmet ALTIN

Selçuk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Konya, Türkiye
Orcid: 0000-0002-6439-7997

Öz Yeterlik ve Stresle Başa Çıkma (Bireysel ve Takım Sporları Antrenörleri Araştırması)

ÖZ

Bu çalışma ile bireysel spor branşlarında ve takım sporlarında görev yapan antrenörlerin öz yeterlik ve stresle başa çıkma tarzlarındaki değişimin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma evrenini Türkiye'deki bireysel sporlar ile takım sporları antrenörleri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise İstanbul, Ankara, Antalya, İzmir, Denizli, Kocaeli ve Konya illerinde aktif olarak görev yapan 216 bireysel spor antrenörü, 246 takım sporu antrenörü olmak üzere toplamda 462 antrenör oluşturmaktadır. Öz yeterliliğin tespitinde Riggs ve ark., (1994) tarafından geliştirilen, Türkçe'ye uyarlaması Öcel, (2002) tarafından yapılan Öz Yeterlik Ölçeği, stresle başa çıkmanın belirlenmesinde ise Lazarus ve Folkman (1980) tarafından geliştirilen, Türkçe'ye uyarlaması Şahin ve Durak, (1995) tarafından yapılan Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma verilerinin varyans ve homojenliği kontrol edilmiş, independent samples t testi, One-Way Anova-Tukey testlerinin yanı sıra, ilişkisel model kapsamında korelasyon yönetimine başvurulmuştur. Sonuç olarak, antrenörlerin stresle başa çıkma tarzlarında cinsiyet ve yaş faktörlerine bağlı olarak anlamlı değişimler söz konusu değilken, stresle başa çıkma tarzlarından kendine güvenli yaklaşım boyutunda takım sporu antrenörlerinin, bireysel spor antrenörlerine nazaran anlamlı bir şekilde daha pozitif davranışlar sergiledikleri bulgulanmıştır. Antrenörlerin öz yeterlik değerlerinde cinsiyet ve yaş faktörlerine bağlı olarak anlamlı değişimler gözlenmemişken, bireysel spor antrenörlerinin öz yeterliliklik değerlerinin, takım sporu antrenörlerine göre istatistikî anlamda daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında takım sporu antrenörlerinin, bireysel spor antrenörlerine nazaran daha fazla kendilerine güvendikleri, bireysel spor antrenörlerinin ise takım sporları antrenörlerinden daha yüksek öz yeterliğe sahip oldukları söylenebilir. İlişkisel model kapsamında ise öz yeterlik ile stresle başa çıkma tarzları kendine güvenli yaklaşım boyutu arasında negatif yönlü ve güçlü, iyimser yaklaşım ile negatif yönlü ve orta düzeyli, çaresiz yaklaşım ile pozitif yönlü ve yüksek düzeyli, boyun eğici yaklaşım ile pozitif yönlü ve orta düzeyli, sosyal desteğe başvurma ile negatif yönlü ve düşük düzeyli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antrenör, Öz yeterlik, Stresle başa çıkma

Self-Sufficiency And Coping With Stress (Research on Individual and Team Sports Coaches)

ABSTRACT

With this study, it was aimed to examine the changes in the self-sufficiency and stress-coping styles of trainers working in individual sports branches and team sports. The population of the study is consisting of team sports and individual sports trainers in Turkey, coaches, and the sample group is consisting of 462 trainers being 216 individual sports trainers and 246 team sports trainers who actively works in İstanbul, Ankara, Antalya, İzmir, İstanbul, Ankara, and Konya. In the determination of self-efficacy, Riggs et al. the Self-Efficacy Scale developed by Öcel (1994) and adapted to Turkish by Öcel (2002), and the Stress Coping Styles Scale developed by Lazarus and Folkman (1980) and adapted to Turkish by Şahin and Durak (1995) were used to determine stress coping. The variance and homogeneity of the research data were checked. In addition to the independent samples t-test, One-Way Anova and Tukey tests, correlation management was applied within the scope of the relational model. As a result, it was found that while there were no significant changes in the way of coping with stress of trainers depending on gender and age factors, team sports trainers displayed significantly more positive behaviors compared to individual sports trainers in the dimension of self-sufficiency approach, one of the styles of coping with stress. While no significant changes were observed in the self-sufficiency values of trainers depending on gender and age factors, it was determined that the self-sufficiency values of individual sports trainers were statistically higher than team sports trainers. In the light of these findings, it can be said that team sports trainers are more self-confident than individual sports trainers, and individual sports trainers have higher self-sufficiency than team sports trainers. Within the context of the relational model, it was determined that there was a negative strong correlation between self-sufficiency and stress coping styles in the dimensions of self-confident approach, and a negative medium-level correlation for optimistic approach, a strong and negative correlation for helpless approach, positive and moderate positive correlation for submissive approach, and there is a negative and low-level correlation for applying for social support.

Key Words: Coach, Self-sufficiency, Coping with stress

GİRİŞ

1977'de Albert Bandura, çevresel-fiziksel ve davranışsal faktörlerin insan davranışını etkilediğini savunan sosyal bilişsel teori kapsamında öz yeterlik kavramına değinmiştir¹. Bandura'ya, (1994)² göre öz yeterlik, insanların kendi faaliyetlerini ve hayatlarını etkileyen olayları kontrol etme yeteneklerine olan inançlarıyla ilgilidir. Kişisel yetkinliğe olan inançlar yaşam tercihlerini, motivasyon düzeyini, zorluklara karşı dayanıklılığı, stres ve depresyona karşı savunmasızlığı etkilemektedir. Bu açıklamadan yola çıkarak öz yeterlik kavramını, bireylerin kendi kendilerine ve çevrelerine yetebilecek kapasiteye ulaşmaları, görevlerini başarıyla tamamlama ve yaşamlarında değişiklik yapabilme yeteneği olarak da ifade edilebiliriz. Latikka ve ark. (2019)³ göre ise öz yeterlik; insan davranışını doğrudan, motivasyon ve düşünce kalıpları gibi unsurları ise dolaylı olarak etkilemektedir.

Ehrlich ve Heimann, (1995)⁴ hareketin, hem bireylerin yaşamsal kaynağı hem de diğer becerilerin gelişiminde etkili olduğuna değinmiştir. İnsanlar başarılı olmak ve gereken ısrarlı çabayı sürdürmek için güçlü bir etkinlik duygusuna sahip olmalıdırlar. Yaşamın ilerleyen dönemleri, başarılı bir şekilde çalışma için kişisel verimliliğin daha da geliştirilmesini gerektiren yeni yetkinlik gereksinimleri sunar. Bu nedenle öz yeterliğin doğası ve kapsamı yaşam süresi boyunca değişikliklere uğrayabilir². Bu değişiklikler sonucu insanların fiziksel ve ruhsal sağlıklarının etkilendiği gerçeği göz ardı edilmemeli ve gereken tedbirler özyeterlik becerilerinin geliştirilmesi yoluyla sağlanabilmelidir. Nitekim Bandura (2017)⁵ göre sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin diğer türü öz yeterlik becerilerinin geliştirilmesi yoluyla çeşitli alışkanlıkların benimsenmesine bağlıdır. Aynı zamanda bir kişinin ya da bir ulusun sağlığının kalitesi sadece kişisel bir konu değil, sosyal bir konudur. Bu konu sadece sağlık durumunu değiştirmek yerine, sağlığı etkileyen sosyal sistemlerin uygulamalarını değiştirmeyi de gerektirir⁶.

Doğan ve Eser, (2013)⁷ stresin günlük yaşam içerisinde en fazla karşılaşılan kavramlardan bir tanesi olduğunu ve "kişinin üzerinde hissettiği baskı ve gerginlik durumu" şeklinde tanımlanabileceğini belirtmiştir. Birçok unsur karşısında bireyi son derece rahatsız eden, yaşamı negatif biçimde baskılayan stres, Emhan ve Çayır, (2010)⁸ günümüzün en önemli sorunlarından biri olup, günlük yaşam içerisinde etkileri bireyler üzerinde ciddi sıkıntılara yol açmaktadır⁹. Toplumsal hayatta stres unsuru olarak baskı oluşturan birçok meselenin çözümü ya da bu meselelerle başa çıkabilme yeteneği ise kişilerin dayanışma ortamı kurmaları ile mümkün kılınmaktadır¹⁰. Sosyal ortamların kurulmasında ise sporun bir yapı ustalığına sahip olduğu da bir gerçektir. Literatürde, spor ve fiziksel aktivitelerin bireylerin yaşantısına ve psikolojik sağlığına kattığı pozitif değerlere yönelik birçok çalışma yer almaktadır¹¹⁻¹⁶. Stres duygusu ve buna bağlı davranış örüntüsünün yaşantımıza pozitif bir şekilde yansması için stresin kontrol altına alınması gerekir. Stresin negatif etkilerinden ve neden olduğu davranışsal dengesizlikten kurtulma için sporun ve spor faaliyetlerini yönlendiren antrenörlerin oldukça önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Unutulmamalıdır ki sağlıklı bir antrenör, sağlıklı bireylerin yetişmesi ve toplumların oluşması anlamına gelir.

Hiç şüphesiz sportif faaliyetlerin planlanması ve uygulanmasında en önemli unsur antrenörlerdir. Konter, (1996)¹⁷ antrenör kavramını, belirli bir amaca göre mücadele gösteren, sporcuları yöneten ve bu alandaki eğitimli yönetici olarak tanımlar. Koçak ve Güven, (2018)¹⁸ antrenörlerin sporcuların öğrenimleri ve performanslarıyla

ilgilendiklerini, başarılı bir antrenör olabilmek için de birden fazla görev gerçekleştirmeleri gerektiğini bildirmektedirler. Birbirinden farklı özellikleri bulunan spor branşları göz önünde bulundurulursa antrenörlerde bulunması gereken öz yeterlik becerilerinin önemi kavranmış olur¹⁹. İşte burada antrenörlerin öneminin ortaya çıktığı ifade edilebilir. Faaliyette buldukları bireylerin alışkanlıkları temelden etkileyebilecek potansiyele sahip antrenörlerin yüksek öz yeterliğe sahip olabilmelerinin önem teşkil ettiği hiç şüphesiz bir gerçektir. Yüksek öz yeterliğe sahip antrenörler, yine öz yeterliğe sahip bireyler yetiştirebileceklerdir. Bu durum yalnızca bireylerin değil aynı zamanda kurulmuş olan sistemlerin daha kapsamlı ve pozitif yönde değişeceği anlamına gelebilir. Öz yeterliğe sahip antrenörler aracılığıyla doğru bir şekilde yönlendirilmiş stres duygusunun bireylerin yaşam kalitelerine ve üretkenliklerine doğrudan etki edeceği de söylenebilir.

Bu çalışma ile bireysel spor branşlarında ve takım sporlarında görev yapan antrenörlerin öz yeterlik ve stresle başa çıkma tarzlarındaki değişimin incelenmesi amaçlanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde antrenörlerin öz yeterlik ve stresle başa çıkma tarzlarına yönelik ulusal ve uluslar arası çok fazla çalışmaya rastlamak mümkün olmamaktadır. Farklı kapsam ve boyutlarda yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından araştırmanın önem teşkil ettiği düşünülmektedir.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeline yer verilmiştir. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan yaklaşıma denir²⁰.

Katılımcılar

Araştırma için Selçuk Üniversitesinin ilgili biriminden E-4099040478-050.99-34701 sayılı 23 karar sayılı ile etik kurul onayı alınmıştır. Çalışma evrenini Türkiye'deki bireysel sporlar ile takım sporu antrenörleri oluştururken, örneklem grubunu ise İstanbul, Ankara, Antalya, İzmir, Denizli, Kocaeli ve Konya illerinde aktif olarak görev yapan 216 bireysel, 246 takım sporu olmak üzere toplam 462 antrenör oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması için demografik formun yanı sıra iki adet ölçek kullanılmıştır.

Öz Yeterlik Ölçeği (ÖYÖ)

Riggs ve ark., (1994)²¹ geliştirdiği, Türk diline uyarlaması Öcel, (2002)²² aracılığıyla yapılan ölçek, kişilerin kapasitelerine duydukları inancı ölçmek amacıyla tasarlanmış, 10 maddelik tek faktörlü bir yapıya sahiptir. Ölçekten en yüksek 50, en düşük 10 puan alınmaktadır. Yüksek değerler güçlü öz yeterliğin göstergesidir. Bu çalışmada Öz Yeterlik Ölçeği Cronbach's Alpha değeri .68 olarak bulgulanmıştır.

Stresle Başa Çıkma Tarzı Ölçeği (SBTÖ)

Lazarus ve Folkman, (1980)²³ tarafından geliştirilen Şahin ve Durak, (1995)²⁴ tarafından Türkçe'ye uyarlanan Stresle Başa Çıkma Tarzı Ölçeği (SBTÖ), 30 madde

ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Kendine güvenli yaklaşım, sosyal desteğe başvurma ve iyimser yaklaşım boyutlarına ait değerler yükseldikçe stresle başa çıkmanın etkili olduğu; boyun eğici ve çaresiz yaklaşım boyutlarına ait değerlerin yükselmesi ise stresle başa çıkmada etkisiz davranışların kullanıldığını anlamına gelmektedir. Bu çalışma için stresle başa çıkma tarzları ölçeği Cronbach's Alpha değeri .76 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin varyans ve homojenliği kontrol edilmiş, independent samples t testi, One-Way Anova-Tukey testlerinin yanı sıra, ilişki model kapsamında korelasyon yönetimine başvurulmuştur.

BULGULAR

Tablo 1. Branş Türü Stresle Başa Çıkma Tarzı (t Testi)

Gruplar	n	Kendine Güvenli Yaklaşım		İyimser Yaklaşım		Çaresiz Yaklaşım		Boyun Eğici Yaklaşım		Sosyal Desteğe Baş.	
		\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.
Bireysel	216	24,06	2,74	6,50	1,10	14,92	2,60	13,33	1,99	6,54	1,14
Takım	246	25,97	3,21	6,61	1,15	14,52	2,39	13,15	2,26	6,58	1,17
t		-6,852		-1,127		1,713		,896		-,367	
p		,000*		,259		,086		,367		,713	

*p<0,05

Tablo 1'de görüleceği üzere antrenörlerin branş türüne bağlı stresle başa çıkma tarzları "kendine güvenli yaklaşım" boyutunda takım sporu antrenörlerine ait ortalama değerler, bireysel spor antrenörlerine nazaran yüksek bulunmuş ve bu değişimin istatistiki açıdan da anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p<0.05).

Tablo 2. Cinsiyet Faktörü Stresle Başa Çıkma Tarzı (t Testi)

	n	Kendine Güvenli Yaklaşım		İyimser Yaklaşım		Çaresiz Yaklaşım		Boyun Eğici Yaklaşım		Sosyal Desteğe Baş.	
		\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.
Kadın	177	25,01	3,18	6,54	1,14	14,75	2,69	12,98	2,13	6,53	1,16
Erkek	285	25,12	3,12	6,57	1,12	14,68	2,38	13,40	2,14	6,59	1,16
t		-,376		-,240		,278		-2,071		-,547	
p		,706		,810		,775		,390		,585	
Bireysel Sp. Kadın Ant.	81	23,78	2,45	6,42	1,12	15,11	2,83	12,91	1,95	6,48	1,10
Takım Sp.Kadın Ant.	96	26,04	3,37	6,65	1,16	14,44	2,54	13,03	2,27	6,56	1,21
t		-5,026		-1,314		1,653		-,366		-,463	
p		,000*		,189		,097		,711		,641	
Bireysel Sp.Erkek Ant.	135	24,22	2,89	6,54	1,10	14,80	2,46	13,59	1,98	6,58	1,17
Takım Sp.Erkek Ant.	150	25,93	3,12	6,59	1,14	14,57	2,30	13,23	2,26	6,59	1,14
t		-4,772		-,395		,825		1,39		-0,113	
p		,000*		0,692		0,41		0,163		0,91	

*p<0,05

Tablo 2'de görüleceği üzere genel anlamda antrenörlerin cinsiyet değişkenine bağlı olarak stresle başa çıkma tarzlarında anlamlı değişimler bulunmamıştır (p>0.05). Ancak, hem kadın hem de erkek takım sporu antrenörlerinin "kendine güvenli

yaklaşım boyutundaki” değerlerinin, kadın ve erkek bireysel spor antrenörlerine nazaran anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Tablo 3. Yaş Faktörü Stresle Başa Çıkma Tarzı (Anova Testi)

Gruplar	n	Kendine Güvenli Yaklaşım		İyimser Yaklaşım		Çaresiz Yaklaşım		Boyun Eğici Yaklaşım		Sosyal Desteğe Baş.	
		\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.	\bar{X}	Ss.
18-22 Yaş	250	25,19	3,30	6,58	1,08	14,77	2,58	13,24	2,14	6,57	1,18
23-27 Yaş	150	24,97	2,92	6,53	1,24	14,59	2,42	13,28	2,02	6,56	1,13
28 ve Üzeri	62	24,87	3,07	6,55	1,04	14,71	2,37	13,15	2,45	6,55	1,14
f			,392		,070		,257		,087		,008
p			,676		,933		,773		,917		,992

* $p<0,05$

Tablo 3'te görüleceği gibi antrenörlerin yaş faktörüne bağlı olarak stresle başa çıkma tarzlarında istatistiki anlamda bir değişim bulgulanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4. Branş Türü Öz-Yeterlik (t Testi)

Gruplar	n	Öz Yeterlik		t	p
		\bar{X}	Ss.		
Bireysel Spor	216	41,69	3,33	2,538	,009*
Takım Sporu	246	40,63	5,31		

* $p<0,05$

Tablo 4'te görüleceği gibi, bireysel spor antrenörlerine ait öz yeterlik ortalama değerlerinin, takım sporu antrenörlerine göre anlamlı bir şekilde daha pozitif düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 5. Cinsiyet Faktörü Öz-Yeterlik (t Testi)

Gruplar	n	Öz Yeterlik		t	p
		\bar{X}	Ss.		
Kadın	177	40,85	4,12	-1,034	,286
Erkek	285	41,29	4,75		
Bireysel Sp. Kadın Antr.	81	41,49	3,42	1,931	,055
Takım Sp.Kadın Ant.	96	40,30	4,58		
Bireysel Sp.Erkek Ant.	135	41,81	3,28	1,734	,076
Takım Sp. Erkek Ant.	150	40,83	5,74		

* $p<0,05$

Tablo 5'te görüleceği üzere, antrenörlerin cinsiyet faktörü öz-yeterlik değerlerinde anlamlı değişimler saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 6. Yaş Faktörü Öz-Yeterlik (Anova Testi)

Gruplar	n	Öz Yeterlik		f	p
		\bar{X}	Ss.		
18-22 Yaş	250	41,22	4,33	,241	,786
23-27 Yaş	150	40,91	4,94		
28 ve Üzeri	62	41,26	4,27		

* $p<0,05$

Tablo 6'dan da anlaşılacağı gibi antrenörlerin yaş faktörüne bağlı olarak öz yeterlik değerlerinde istatistiki anlamda bir değişim gözlenmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 7. Korelasyon Analizi Bulgusu

N=462	1	2	3	4	5	6
1. Kendine güvenli yaklaşım	-					
2. İyimser yaklaşım	,906**	-				
3. Çaresiz yaklaşım	-,915**	-,910**	-			
4. Boyun eğici yaklaşım	-,158**	,119*	-,067	-		
5. Sosyal desteğe başvurma	,624**	,764**	-,714**	,665**	-	
6. Öz yeterlik	-,876**	-,697**	,802**	,517**	-,223**	-
Ortalama	25,01	6,55	14,71	13,20	6,55	41,11
Standart sapma	,735	,057	,181	,186	,030	,438

*p<.05 , **p<.01

Korelasyon türü ilişki aramalarında, değişkenlerin birlikte değişim katsayıları öğrenilmeye çalışılır²⁵. Aynı zamanda iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi ifade eder²⁶. Öz yeterlik ile stresle başa çıkma tarzları ölçeğine ait beş boyut arasında yapılan korelasyon analizinin sonuçlarına göre tüm değişkenler arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Öz yeterlik ile stresle başa çıkma tarzları kendine güvenli yaklaşım boyutu arasında negatif yönlü ve güçlü ($r=-,876$; $p<0.01$), iyimser yaklaşım ile negatif yönlü ve orta düzeyli ($r=-,697$; $p<0.01$), çaresiz yaklaşım ile pozitif yönlü ve yüksek düzeyli ($r=,802$; $p<0.01$), boyun eğici yaklaşım ile pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=,517$; $p<0.01$), sosyal desteğe başvurma ile negatif yönlü ve düşük düzeyli ($r=-,223$; $p<0.01$) ilişki olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Bireysel ve takım sporlarında görev yapan antrenörlerin öz yeterlik ve stresle başa çıkma tarzlarındaki değişimin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada; antrenörlerin branş türüne bağlı stresle başa çıkma tarzları kendine güvenli yaklaşım boyutunda takım sporu antrenörlerine ait değerlerin, bireysel spor antrenörlerine nazaran yüksek bulunmuş ve bu değişimin istatistikî açıdan da anlamlı olduğu bulgulanmıştır. Takım sporu antrenörlerinin stresle başa çıkma tarzları kendine güvenli yaklaşım boyutunda daha başarılı oldukları da söylenebilir (Tablo 1). Dağlar ve ark. (2019)²⁷ stresle başa çıkmada kendine güvenli yaklaşım boyutunda başarılı olan bireylerin yaşam kalitelerinin pozitif yönde etkilendiği bilgisini vermektedirler. Diğer bir çalışmada öğretmenlerin kendine güvenli tarz yaklaşımı diğerlerine göre daha fazla kullandıklarını bulgulanmıştır²⁸. Stresle başa çıkmada takım sporlarıyla ilgilenen kişilerin, ferdi sporculara oranla daha yüksek puanlar elde ettikleri tespit edilmiştir⁹. Takım sporcularının stresle başa çıkmada, bireysel spor yapan sporculara göre daha etkili stresle baş etme yöntemlerini kullandıkları saptanmıştır²⁹. Minda ve Piasecka, (2019)³⁰ ise bireysel sporlar ile takım sporu yapan sporcular arasında stresle başa çıkma tarzları açısından anlamlı değişimler bulgulanmamışlardır. Takım ve bireysel spor antrenörlerinin stresle başa çıkma tarzları sportif faaliyetin karakteristik özelliğine göre değişiklik gösterebilmektedir. Takım sporu antrenörleri bireysel sporlardan farklı olarak hem takım içi dengeleri sağlamak, hem de sporcular arasındaki fiziksel ve psikolojik bağlamak ve etkileşimi sağlamak zorunda oldukları da ifade edilebilir. Nitekim Tasaddoghi, (2013)³¹ takım ve bireysel sporlarda kullanılan stresle başa çıkma tarzlarına yönelik çalışmalarında bireysel spor yapan sporcuların takım sporcularına oranla, problem odaklı başa çıkma stratejisini daha çok kullandıklarını bildirmektedirler. Bireysel sporlarda sadece bir sporcuya ait performans değerleri dikkate alınırken takım sporlarında bu durum oldukça kompleks ve çözülmesi güç bir durum olarak karşımıza çıkar. Sporcuların saha içindeki durumları, onlara verilen özel görevler, oyun içinde oluşan ani durumlara bağlı görev

paylaşımı ve çeşitli sorunlarını çözebilecek yeterliğin yanında stres yönetiminde uzman bir antrenör yapısı gerektirdiği de unutulmamalıdır.

Antrenörlerin genel anlamda cinsiyet değişkenine bağlı olarak stresle başa çıkma tarzlarında anlamlı değişimler söz konusu değildir. Alan yazında bu sonucu destekler nitelikte çeşitli araştırmalar mevcuttur³²⁻³⁵. Fakat farklı yönlü bulguların olduğu araştırmalarında olduğu görülmüştür³⁶⁻⁴⁰. Ayrıca araştırmamızda hem kadın hem de erkek takım sporu antrenörlerinin kendine güvenli yaklaşım boyutundaki değerlerinin, kadın ve erkek bireysel spor antrenörlerine nazaran anlamlı biçimde daha pozitif düzeyde bulgulanmıştır (Tablo 2). Katılımcıların kendine güvenli yaklaşım boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir biçimde farklılaştıkları görülmüştür²⁸. Weekes ve ark. (2005)⁴¹ cinsiyet değişkeninin stresle ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında stresli durumlarla karşılaşmanın kadınlarda ve erkeklerde benzer oranlarda stres unsurlarına neden olduğu, ancak stresörlerden bağımsız olarak algılanan stresin kadınlarda çok daha fazla stres belirtilerine ve sağlık problemlerine neden olduğunu rapor etmektedirler. Burada bizlere düşenin ise cinsiyet ayrımı yapmadan spor yapmak başta olmak üzere stresle baş etmenin çeşitli yollarının bireylere aktarmaktır.

Araştırmanın diğer bir bulgusu antrenörlerin yaş gruplarına bağlı olarak stresle başa çıkma tarzlarında istatistikî bir değişim olmadığı yönündedir (Tablo 3). İlgili yazında araştırma sonucuyla benzerlik gösteren çalışmalar görülmektedir⁴²⁻⁴⁶. Lysiak ve ark. (2017)⁴⁷ kişilik özelliklerinin ve stresle başa çıkma tarzlarının, ileri yaştaki insanların fiziksel ve zihinsel hastalıklarının en önemli belirleyicilerinden biri olduğunu belirtmektedirler. Bizlere göre ise hayatın genel akışı içerisinde bulunan ve çağın hastalığı olarak belirtilen stresle küçük yaş grubundan itibaren tüm yaş gruplarına sistemli bir şekilde stresle baş etmenin yollarının anlatılmasının önem arz etmektedir. Araştırmada öz yeterliliğe ait bulgulara değinilecek olursa, bireysel spor antrenörlerine ait öz yeterlik ortalama değerlerinin, takım sporu antrenörlerine göre istatistikî anlamda daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4). Araştırma sonucunu destekler nitelikte bulgu Koçak'ın, (2019)¹⁹ araştırmasında yer almaktadır. Ferdi ya da takım sporu ayırt etmeksizin antrenörlerin öz yeterliklerini geliştirme doğrultusunda gayret etmeleri gerektiği düşünülmektedir. Nitekim Horn, (2002)⁴⁸ yüksek düzeyde algılanan antrenörlük öz yeterliğinin, sporcuların becerileri üzerinde olumlu psikolojik etkisi olduğunu bildirilmektedir.

Araştırmanın diğer bir bulgusu antrenörlerin cinsiyet faktörü öz yeterlik değerlerinde anlamlı değişimler bulunmadığı yönündedir (Tablo 5). Doğaner ve ark. (2020)⁴⁹, Doğru'nun, (2017)⁵⁰ çalışması bu araştırma sonucu destekler niteliktedir. Ancak Literatürde cinsiyet faktörüne bağlı farklı bulgulara rastlamak mümkündür. Ermiş ve ark. (2019)⁵¹ çalışmalarında kadınların öz yeterlik algısının erkeklerden yüksek olduğunu bildirmektedirler. Voleybol hakemlik öz yeterliğinin cinsiyete göre erkekler lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir⁵². Lee, (1982)⁵³ kadınların öz yeterlik algısının erkeklerden yüksek olduğunu rapor etmişken, Koçak, (2019)¹⁹ erkek antrenörlerin öz yeterlik düzeylerinin, kadınlara göre daha yüksek olduğunu bildirmektedir. Naveed, (2021)⁵⁴ cinsiyetin öz yeterliğin yordayıcısı olduğunu ifade etmektedir. Farklı yönlü bulguların ilgili literatürü zenginleştireceği düşünülmektedir.

Antrenörlerin yaş faktörüne bağlı olarak öz yeterlik değerlerinde anlamlı bir değişim tespit edilmemiştir (Tablo 6). Başoğlu, (2017)⁵⁵, Turan ve ark. (2016)⁵⁶, Böke ve ark.

(2019)⁵⁷ çalışmaları araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Kowalski, (2007)⁵⁸ futbol antrenörlerinde yaş unsurunun öz yeterliğe etki etmediğini bildirmektedir. Benzer yönlü bir bulgu da Brink ve ark. (2012)⁵⁹ araştırmalarında mevcuttur. Literatürde yaş gruplarındaki artışla öz yeterlik algısında artış bildiren araştırmalara rastlamak mümkündür⁶⁰⁻⁶¹⁻⁶⁵. Yaşanılan olayların çeşitliliği ve sportif faaliyetlerdeki alternatif zenginliği antrenörlerin öz yeterliğini pozitif yönde etkilediği gibi stresle başa çıkma ile ilgili yeni ve pratik çözümler üretmelerine zemin hazırlamaktadır. Yaşlanmak ve yaş almak arasındaki ince çizgi bu çalışmada yaş gruplarına bağlı olarak herhangi bir değişim gözlenmemesinin nedeni olarak görülebilir.

İlişkisel model kapsamında öz yeterlik ile stresle başa çıkma tarzları ölçeğine ait beş boyut arasında yapılan korelasyon analizinin sonuçlarına göre tüm değişkenler arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Öz yeterlik ile stresle başa çıkma tarzları kendine güvenli yaklaşım boyutu arasında negatif yönlü ve güçlü, iyimser yaklaşım ile negatif yönlü ve orta düzeyli, çaresiz yaklaşım ile pozitif yönlü ve yüksek düzeyli, boyun eğici yaklaşım ile pozitif yönlü ve orta düzeyli, sosyal desteğe başvurma ile negatif yönlü ve düşük düzeyli ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 7). Doğan-Laçın ve Yalçın, (2019)⁶² üniversite lisans öğrencilerinin katılımlarıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında öz yeterlik ve stresle başa çıkma tarzlarından güvenli yaklaşım, sosyal destek, çaresiz ve boyun eğici yaklaşımın bilişsel esnekliği yordadığını bildirmektedirler. Tazegül, (2016)⁶³ spor yapan bireylerin kendine güven ve iyimser yaklaşım ile ilgili puanlarının spor yapmayanlara göre daha yüksek olduğunu, ayrıca spor yapmayan bireylerin boyun eğme ve itaat etme puanlarının spor yapanlara göre daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Bahramizade ve Besharat, (2010)⁶⁴ stresle başa çıkma tarzlarının spor başarısı üzerindeki etkisini inceledikleri araştırmalarında, stresle başa çıkma tarzının spor başarısını etkileyebileceğini ifade etmektedirler.

Sonuç olarak, antrenörlerin stresle başa çıkma tarzlarında bazı demografik değişkenlere (cinsiyet ve yaş) bağlı olarak anlamlı değişimler bulgulanmamıştır. Stresle başa çıkmada kendine güvenli yaklaşım boyutunda takım sporu antrenörlerinin, bireysel spor antrenörlerine nazaran anlamlı bir şekilde daha pozitif davranışlar sergiledikleri tespit edilmiştir. Öz yeterlik değerlerinde bazı demografik değişkenlere (cinsiyet ve yaş) bağlı olarak anlamlı değişimler gözlenmemişken, bireysel spor antrenörlerinin öz yeterlilik değerlerinin, takım sporu antrenörlerine göre istatistiki anlamda daha yüksek olduğu saptanmıştır. Takım sporu antrenörlerinin, bireysel spor antrenörlerine göre kendilerine daha fazla güvendikleri, bireysel spor antrenörlerinin ise takım sporları antrenörlerinden daha yüksek öz yeterliğe sahip oldukları da söylenebilir. İlişkisel model kapsamında ise iyimser yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve sosyal desteğe başvurma boyutlarındaki puanların artışı stresle başa çıkmada etkili yöntemlerin kullanıldığının yansıması olarak göz önünde bulundurulursa, bu boyutlar ile öz yeterlik arasındaki negatif ilişki, öz yeterlik azaldıkça stresle başa çıkmada kullanılan etkili yöntemlerin de olumsuz olarak etkileneceği düşünülebilir. Boyun eğici ve çaresiz yaklaşım boyutlarından elde edilen puanların artması ise stresle başa çıkmada etkisiz yöntemlerin kullanıldığı anlamına gelebilir. Bu boyutlar ile öz yeterlik arasındaki pozitif ilişkinin ise stresin getirmiş olduğu baskıda kişinin çaresiz ve boyun eğici yaklaşım savunması geliştirmesi, mevcut durumla mücadele halindeyken farkında olmadan öz yeterliliğini geliştirebileceği şeklinde düşünülebilir.

Öz yeterlik ve stresle başa çıkma tarzlarının farklı evren ve konu başlıklarıyla değerlendirildiği çalışmalarda değişik duygu ve davranımlara yönelik farklı sonuçlara rastlamak mümkündür. Örneklem grubunun özellikleriyle sınırlı olan bu araştırmanın sonuçlarıyla ilgili literatüre katkı sağlanacağı da bir gerçektir.

KAYNAKLAR

1. Kobayashi D. (2021). Think tank: Self-efficacy using self-efficacy to build student confidence: some take aways for teachers. www.researchgate.net/publication/350372093 [Erişim tarihi: 10.04.2021].
2. Bandura A. (1994). Self efficacy. In: Ramachandran VS. (Ed). *Encyclopedia of human behavior*. Academic Press. Newyork, 71-81.
3. Latikka R., Turja T., Oksanen A. (2019). Self-efficacy and acceptance of robots. *Computers in Human Behavior*. 93, 157-163.
4. Ehrlich P., Heimann K. (1995). *Bewegungsspiele für kinder*. Wie ein Kind in seiner Entwicklung gefördert werden kann. 4. Überarbeitete und erweiterte Auflage. 12-15. Dortmund Verlag modernes Lernen.
5. Bandura A. (2017). Health. <https://albertbandura.com/albert-bandura-health.html> [Erişim tarihi: 10.04.2021].
6. Bandura A. (2005). The growing centrality of self-regulation in health promotion and disease prevention. *The European Health Psychologist*. 1, 11-12.
7. Doğan B., Eser M. (2013). Üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma yöntemleri: Nazilli MYO örneği. *Ejovoc Electronic Journal of Vocational Colleges*. 3(4), 29-39.
8. Emhan A., Çayır C. (2010). Girişimcilerin stres ile baş edebilmesinde tinsel değerlerin etkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 24(2), 101-119.
9. Alıncak F., Abakay U. (2015). Ferdi ve takım sporlarıyla uğraşan bireylerin strese karşı koyabilme düzeylerinin karşılaştırması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(16), 333-345.
10. Yıldız K., Dirik D. (2019). Algılanan sosyal destek ve stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişkide algılanan öz yeterliliğin rolü. *Sportmetre*. 17(2), 137-144.
11. Hassmen P., Kovula N., Uutela A. (2000). Physical exercise and psychological well-being: A population study in Finland. *Preventive Medicine*. 30, 17-25.
12. Penedo FJ., Dahn JR. (2005). Exercise and well-being: A review of mental and physical health benefits associated with physical activity. *Current Opinion in Psychiatry*. 18(2), 189-193.
13. Lautenschlager NT., Cox KL., Flicker L., Foster JK., Van Bockxmeer FM., Xiao J., Greenop KR., Almeida OP. (2008). Effects of physical activity on cognitive function in older adults at risk for alzheimer disease. *JAMA*. 300(9), 1027-1037.
14. Ströhle A. (2009). Physical activity, exercise depression and anxiety disorders. *Journal of Neural Transmission*. 116, 777-784.
15. Salar B., Hekim M., Tokgöz M. (2012). 15-18 yaş grubu takım ve ferdi spor yapan bireylerin duygusal durumlarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 4(6), 123-135.
16. Keskin Ö. (2014). Effects of physical education and participation the sports on social development in children. *Journal of International Multidisciplinary Academic Researches*. 1(1), 1-6.
17. Konter E. (1996). Bir lider olarak antrenör. 1.Baskı. Alfa Yayınları. İstanbul, 104-105.

18. Koçak VÇ., Güven Ö. (2018). Voleybol antrenörü mesleki öz yeterlik ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sportmetre*. 16(2), 162-177.
19. Koçak VÇ. (2019). Antrenör adaylarının antrenör öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Sportmetre*. 17(1), 55-62.
20. Karasar, N. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri. Nobel Yayınevi. Ankara.
21. Riggs ML., Warka J., Babasa B., Betancourt R., Hooker S. (1994). Development and validation of self-efficacy and out come expectancy scales for job-related applications. *Educational and Psychological Measurement*. 58, 1017-1034.
22. Öcel H. (2002). Takım sporu yapan oyuncularda kolektif yeterlik öz yeterlik ve sargınlık ile başarı algı ve beklentileri arasındaki ilişkiler. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
23. Lazarus RS., Folkman S. (1980). An analysis of coping in a middle-aged community sample. *Journal of Health and Social Behavior*. 21(3), 219-239.
24. Şahin NH., Durak A. (1995). Stresle başa çıkma tarzları ölçeği: Üniversite öğrencileri için uyarlanması. *Türk Psikoloji Dergisi*. 10(34), 56-73.
25. Karasar N. (2019). Bilimsel araştırma yöntemi. 34. Baskı. Nobel Yayınevi. Ankara.
26. Gürbüz S., Şahin F. (2017). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
27. Dağlar G., Nur N., Bilgiç D., Aydın-Özkan S. (2019). Gebelerin stresle başa çıkma tarzları ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Çukurova Medical Journal*. 44(3), 953-961.
28. Kılınç AÇ., Reçepoğlu E., Koşar S. (2015). Examining primary school teachers' coping styles with stress according to different variables. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*. 5(1), 1-14.
29. Aslan Ş. (2016). Takım ve bireysel sporlarda sporcuların stresle başa çıkma yöntemlerinin karşılaştırılması. *Journal of Human Sciences*.13(3), 4221-4228.
30. Minda M., Piasecka A. (2019). Style of coping with stress and hope for success among the youth attending the athletic sports championships. *Journal of Education, Health and Sport*. 9(5), 161-171.
31. Tasaddoghi Z. (2013). The styles of coping with stress in team and individual athletes based on gender and championship level. *Annals Applied Sport Sciences*. 1(1), 23-27.
32. Temiz A. (2006). Beden eğitimi öğretmenlerinin stres kaynakları, stres tepkileri ve stresle baş etme yolları. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
33. Turkay H., Sökmen T. (2014). Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin sporda güdülenme kaynakları ve stresle başa çıkma tarzları. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 1(3), 1-9.
34. Ekinci M., Altun ÖŞ., Can G. (2013). Hemşirelik öğrencilerinin stresle başa çıkma tarzları ve atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*. 4(2), 67-74.
35. Kurt GD. (2019). Çıracılık eğitimi gören adölesanların sağlık algısı ve stresle başa çıkma tarzları. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
36. Khosla M. (2001). Gender differences in coping with stres. *Journal of Research And Applications in Clinical Psychology*. 4(1), 63-72.

37. Çavdarlı Ş. (2013). Liseli sporcularda görev ve ego yönelimleri ile sporda stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Mersin.
38. Akman D. (2019) Yetişkin sporcuların imgeleme, içsel konuşma ve stresle başa çıkma biçimlerinin zihinsel dayanıklılık ile ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
39. Basiaga-Pasternak J. (2019). Sense of efficiency and helplessness, fear and styles of coping with stress in adolescents practicing sports. *Journal of Kinesiology and Exercise Sciences*. 85(29), 59-63.
40. Samelko A. (2020). Styles of coping with stress presented by female and male students of physical education during the pandemic. *International Journal of Physical Education and Fitness*. Sports. 9(4), 85-90.
41. Weekes NY., Maclean J., Berger DE. (2005). Sex, stress, and health: Does stress predict health symptoms differently for the two sexes? *Stress and Health*. 21, 147-156.
42. Aşçı Ö., Hazar G., Kılıç E., Korkmaz A. (2015). Üniversite öğrencilerinde stres nedenlerinin ve stresle başa çıkma biçimlerinin belirlenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 8(4), 213-232.
43. Yalçın İ., Çalık F., Ramazanoğlu F. (2016). Gençlik kamplarında görev yapan kamp liderlerinin stresle başa çıkma tarzlarının incelenmesi. *ERPA International Congresses on Education.*, Sarajevo/Bosnia and Herzegovina.
44. Soysal Ö. (2017). Ergenlerin duygusal zekâ düzeyleri ile stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
45. Yazkan G. (2018). Otizm spektrum bozukluğu tanısı almış çocukların aile bireylerinin stresle başa çıkma tarzlarının depresyon ve kaygı düzeylerindeki rolü. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
46. Güven N. (2019). Çalışan kadınların zaman yönetimi ve stresle başa çıkma tarzları. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
47. Lysiak M., Brudek P., Steuden S., Macik D. (2017). Personality traits and styles of coping with stress among elderly people. https://www.researchgate.net/publication/334645494_Personality_Traits_and_Styles_of_Coping_with_Stress_Among_Elderly_People [Erişim Tarihi: 10.11.2021]
48. Horn TS. (2002). Coaching effectiveness in the sport domain. Horn TS. (Editör) *Advances in sport psychology*. Human Kinetics. Champaign, 309-354.
49. Doğaner S., Görmüş M., Kılıç MÖ. (2020). Sporcu kimliği ile öz yeterlik arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 13(69), 1466-1480.
50. Doğru Z. (2017). Beden eğitimi ve spor eğitimi bölümü öğrencilerinin özgüven ve öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*. 9(1), 13-23.
51. Ermiş E., Satıcı A., Bostancı Ö., İmamoğlu O., Taşmektepligil MY. (2019). Tenis antrenörleri yeterlilik düzeyinin araştırılması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 14(20), 1212-1227.
52. Koçak VÇ. (2019). Voleybol hakemlerinin hakem öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Sportmetre*. 17(2), 33-40.

53. Lee C. (1982). Self-Efficacy as a predictor a performance in competitive gymnastic. *Journal of Sport Psychology*. 4, 405-409.
54. Naveed MA. (2021). Information literacy self-efficacy of scientists. www.researchgate.net/publication/348564197 [Erişim Tarihi: 14.10.2021].
55. Başoğlu B. (2017). Grekoromen yıldız erkek güreş milli takım oyuncularının başarı algısı ve özyeterlilik düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*. 2(1),31-40.
56. Turan MB., Karaoğlu B., Kaynak K., Pepe O. (2016). Özel yetenek sınavlarına giren adayların genel öz yeterlilik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 1(1), 17-26.
57. Böke H., Kartal M., Doğan A. (2019). Gençlik merkezine devam eden bireylerin öz yeterlik düzeylerinin araştırılması. *Journal of Global Sport and Education Research*. 2(1), 35-44.
58. Kowalski CL. (2007). An analysis of coaching efficacy in volunteer soccer coaches. Master Thesis. North Iowa University. U.S.A.
59. Brink E., Alsen P., Herlitz J., Kjellgren K., Cliffordson C. (2012). General self-efficacy and health-related quality of life after myocardial infarction. *Health & Medicine*. 17(3), 346-355.
60. Nazarudin MN., Noordın H., Suppiah, PK., Abdullah MR., Fauzee MS. Abdullah NM. (2014). Psychological skills assessment and referee rugby sevens performance. *Jurnal Pemikir Pendidikan*. 5, 165-184.
61. Diotaiuti P., Falese L., Mancone S., Purromuto F. (2017). A structural model of self-efficacy in handball referees. *Frontiers in Psychology*. 8, 8-11.
62. Doğan-Laçın BG., Yalçın İ. (2019). Predictive roles of self-efficacy and coping strategies in cognitive flexibility among university students. *Hacettepe University Journal of Education*. 34(2), 358-371.
63. Tazegül Ü. (2016). The difference between individuals doing sports or not in terms of their stress coping styles. *International Journal of Research & Review*. 3(7), 81-85.
64. Bahramizade H., Besharat MA. (2010). The impact of styles of coping with stress on sport achievement. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 5, 764-769.
65. Köksal F. (2008). Antrenörlerin liderlik tarzları ile öz-yeterlilikleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya